

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 2 sierpnia 2021 r.

Opinia do ustawy o zmianie ustawy o pracy na morzu (druk nr 466)

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem uchwalonej przez Sejm 23 lipca 2021 r. ustawy o zmianie ustawy o pracy na morzu jest implementacja do polskiego prawa zmian wynikających z *Poprawek z 2018 r.* do Konwencji o pracy na morzu z 2006 r. (Konwencja MLC), które zostały przyjęte przez Specjalny Trójstronny Komitet w dniu 27 kwietnia 2018 r., a następnie zatwierdzone przez Międzynarodową Konferencję Pracy w dniu 5 czerwca 2018 r.

Ponieważ do końca wyznaczonego terminu, tj. do dnia 26 czerwca 2020 r. sprzeciwu nie złożyło więcej niż 40% państw – stron Konwencji, *Poprawki z 2018 r.*, zwane dalej *Poprawkami*, weszły w życie. Ich wejście w życie oznacza potrzebę zmiany ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o pracy na morzu (Dz. U. z 2020 r. poz. 135).

Polska jest stroną Konwencji MLC od 3 maja 2012 r. W celu zapewnienia marynarzom warunków życia i pracy na statkach na poziomie wymaganym Konwencją MLC i wywiązania się z podjętych zobowiązań międzynarodowych, Polska ratyfikowała oraz wdrożyła do krajowego porządku prawnego kolejne zmiany do tej Konwencji (uprzednio z 2014 r. i 2016 r.), a wdrożenie *Poprawek* do Konwencji MLC jest kontynuacją dotychczasowych działań podejmowanych na rzecz praw marynarzy pracujących na statkach podnoszących polską banderę.

Poprawki do Konwencji MLC mają na celu zabezpieczenie praw pracowniczych marynarzy w sytuacji ataku piratów lub zbrojnej napaści na statek i spowodowanego nim wymuszonego uwięzienia marynarzy na statku lub poza nim – zapewniają ciągłość marynarskiej umowy o pracę podczas uwięzienia marynarza na statku lub poza nim na skutek piractwa lub zbrojnej napaści na statek, niezależnie od tego, czy upłynął okres na jaki umowa

była zawarta lub czy strona umowy powiadomiła o jej zawieszeniu lub wypowiedzeniu (poprawka do Kodeksu wdrażającego Prawidła 2.1 w zakresie Normy A2.1 – Marynarskie umowy o pracę). W/w *Poprawki* zapewniają także ciągłość wypłacania wynagrodzenia i innych świadczeń w ramach marynarskiej umowy o pracę w przypadku, gdy marynarz jest uwięziony na statku lub poza nim na skutek piractwa lub zbrojnej napaści na statek, aż do czasu uwolnienia marynarza i jego repatriacji lub do daty śmierci marynarza podczas uwięzienia (poprawka do prawidła 2.2 w zakresie Normy A2.2 – Wynagrodzenie). *Poprawki* rozszerzają ponadto prawo marynarzy uwięzionych na statku do bezpłatnej repatriacji, stanowiąc, że prawo do repatriacji może wygasnąć, jeśli marynarze nie upomną się o nie w rozsądnym czasie, z wyjątkiem przypadku, gdy są oni uwięzieni na statku lub poza nim w wyniku piractwa lub zbrojnej napaści na statek (poprawka do Prawidła 2.5 w zakresie Wytycznej B2.5.1 – Prawo do repatriacji). Ustawa nowelizująca zawiera stosowne uregulowania w wyżej wskazanym zakresie.

Celem ustawy, obok implementacji *Poprawek z 2018 r.* do Konwencji MLC, jest także poprawa funkcjonowania i uelastycznienie uregulowań ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o pracy na morzu. Nowelizacja zawiera zmiany wynikające z dotychczasowej praktyki stosowania jej przepisów, zgodne z obowiązującymi przepisami międzynarodowymi i krajowymi. W ustawie przewiduje się m. in. uproszczenie definicji armatora, marynarza oraz statku niekonwencyjnego, zmianę waluty z EUR na PLN przy opłatach za wydawanie książeczek żeglarskich przez dyrektorów urzędów morskich, możliwość dokonywania wpisów w języku angielskim w książeczkach żeglarskich, ujednoczenie okresu ważności wszystkich książeczek żeglarskich (bez względu na to czy jest ona wydawana studentowi, czy marynarzowi), wprowadzenie obowiązku przedkładania przez agencje pośrednictwa pracy dla marynarzy dowodu przedłużenia ubezpieczenia lub zabezpieczenia finansowego odpowiedzialności za szkody poniesione przez marynarzy z tytułu nieskuteczności pośrednictwa pracy, a także umożliwienie członkom załóg jednostek pływających urzędów morskich rozliczanie czasu pracy w oparciu o przepisy ustawy o pracy na morzu, nie zaś ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 537).

II. Przebieg prac legislacyjnych

Rządowy projekt ustawy wpłynął do Sejmu 30 czerwca 2021 r. (druk sejmowy nr 1324). I czytanie odbyło się w Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Komisji

Polityki Społecznej i Rodziny. Sprawozdanie komisji (druk sejmowy nr 1364) zawiera nieznaczne korekty redakcyjne w stosunku do przedłożenia.

Ponieważ podczas II czytania, na 35. pos. Sejmu, nie zgłoszono poprawek, na tym samym posiedzeniu przystąpiono do III czytania.

Za przyjęciem ustawy oddano 445 głosów, nikt nie był przeciwny, nikt się nie wstrzymał.

III. Uwagi szczegółowe

Czyny określone w art. 111 ustawy o pracy na morzu przestają być wykroczeniami i zostają wyłączone spod orzekania w trybie Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, dotychczasowa sankcja za wykroczenie zostaje zastąpiona administracyjną karą pieniężną. Zmianie podlega także odpowiednio art. 117, dotyczący orzekania w tych sprawach i stanowiący o właściwości organów oraz trybu wymierzania i ściągania kar pieniężnych. Ustawa ma 14-dniowy okres *vacatio legis*. Pomiędzy momentem popełnienia czynu a momentem orzekania dochodzi więc do zmiany regulacji prawnej, która może mieć wpływ na sankcję. Wprawdzie wysokość dotychczasowej kary grzywny nie różni się od wysokości wprowadzanej sankcji administracyjnej w postaci kary pieniężnej, jednak trzeba zauważyć, że zmienia się tryb orzekania. Ustawa *de facto* dokonuje depenalizacji czynów stypizowanych w art. 111. Zgodnie z art. 5 „do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, o których mowa w art. 111 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się przepisy dotychczasowe”. Rozważając zmianę, zasadne jest przywołanie w tym miejscu art. 2 Kodeksu wykroczeń, dotyczącego zmiany ustawy w czasie orzekania, który stanowi, że jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia wykroczenia, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest *względniejsza* dla sprawcy (§ 1). Czyn zarzucany obwinionemu, pierwotnie wyczerpujący znamiona określonego wykroczenia, w wyniku zmiany porządku prawnego nie stanowi już zachowania zabronionego pod groźbą kary. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w art. 5 przewiduje przesłanki dopuszczające prowadzenie postępowania (tzw. negatywne przesłanki procesowe, (§ 1: „nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy: (...) 2) czyn nie zawiera znamion wykroczenia”). W związku z tym na tle art. 5 nowelizacji ustawy o pracy na morzu, utrzymującego odpowiedzialność za czyny popełnione po rządami dotychczasowej ustawy

może powstać wątpliwość. Rozpatrując w/w uregulowania nowelizacji ustawy o pracy na morzu, dokonującej depenalizacji czynów stypizowanych w art. 111, trzeba, w sytuacji, gdy pomiędzy momentem popełnienia czynu karalnego a momentem orzekania doszło do zmiany regulacji prawnej, wziąć także pod uwagę zasadę wstecznego działania ustawy względniejszej (*lex mitior retro agit*). Zgodnie z nią sąd lub organ powinien w takiej sytuacji orzekać w oparciu o tę regulację, która dla sprawcy będzie najkorzystniejsza. W praktyce może to oznaczać wymierzenie kary łagodniejszej albo jej brak, jeżeli doszło do depenalizacji zachowania. Zasadę *lex mitior retro agit* przewiduje nie tylko art. 2 § 1 Kodeksu wykroczeń, lecz także 4 Kodeksu karnego, na potrzeby procesu karnego oraz art. 189c Kodeksu postępowania administracyjnego, który reguluje postępowanie administracyjne w przedmiocie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej.

Mając powyższe na uwadze, proponuje się rozważenie wprowadzenia poprawki: skreślającej art. 5 ustawy nowelizującej.

Propozycja poprawki:

– skreśla się art. 5;

albo

– art. 5 otrzymuje brzmienie:

„Art. 5. Nie wszczyna się postępowań, a wszczęte umarza, jeżeli dotyczą czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, o których mowa w art. 111 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym.” .

Bożena Langner

Główny legislator